"לדידי שוי (חזי) לי" – על הערכה אוביקטיבית וסוביקטיבית – שיעור כללי

בשלהי סוגית שומא (שיראי – ח א) מופיע הסיפור על רב כהנא. הסיפור והנדון בסוגיה מעלה שאלות מעשיות ותיאורטיות כבדות משקל על המתח שבין האוביקטיבי לסוביקטיבי שהשלכותיו הן לגבי מצוות התורה הן לגבי המשפט. בראשונים ובפוסקים מתפתח דיון נרחב סביב הסוגיה. במקורות המלאים הוספנו דיון בכמה סוגיות מקבילות שמתעוררת בהן בעיה דומה של היחס בין הסוביקטיבי לאוביקטיבי: באכילת חמץ, בשיעור אכילת איסור ובשיעור מקום הנחה למלאכת הוצאה בשבת. נלמד מהם על סוגייתנו ולהיפך, ועל העקרון הכללי.

מקורות

1. הסוגיה

- ח א "אמר רב יוסף מנא אמינא לה...שוי עשרה בתליסר". (מזכיר - תחילת הסוגיה הרחבה של שיראי: ב- ז ב "ההוא גברא דאקדיש בשיראי...בתליסר"). רש"י, תוס' ד"ה "אבל".
- רמב"ם הל' בכורים יא, יז. שו"ע יו"ד שה, ה. עיינו גם בבית יוסף באותו סימן (מה שלהלן).
- רשב"א, ריטב"א (ובגמ' יבמות קו שהביא), ובתגובת הקצות לדבריו סי' רכז ס"ק א. וכן במאירי להלן.
- מקורות לדברי הריטב"א: משנה בבא מציעא ד: ב-ד. פיהמ"ש לרמב"ם שם. גמ' יבמות קו א: "בת חמוה דרב פפא...הכא נמי משטה אני בך". שו"ע חו"מ רסד: ז-ח

הריטב"א מרחיב את הדיון ומעורר שאלות חשובות, למשל: האם מותר לאדם להציע סכום מופקע לרופא כדי שיטפל בו ואח"כ לחזור בו ולשלם רק את הסכום המקובל, עיינו גם דברי הקצות על כך. וגם – האם בעסקה שבה אדם הסכים למכור בסכום הנמוך מהמקובל – יחולו דיני אונאה.

למחשבה: אם מציע אב לכהן 2 שקלים, האם יכול הכהן לומר 'לדידי שוי לי' ולקבל 2 שקלים במקום 5?

מקורות מלאים

רמב"ם הלכות ביכורים פרק יא הלכה ז

כתב האב לכהן שהוא חייב לו ה' סלעים חייב ליתן לו ובנו אינו פדוי, נתן לו כלי שאינו שוה בשוק ה' סלעים וקבלו הכהן בה' סלעים הרי בנו פדוי, נתן ה' סלעים לעשרה כהנים בין בבת אחת בין בזה אחר זה יצא.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות פדיון בכור סימן שו סעיף ה

נתן לו כלי שאינו שוה בשוק חמשה סלעים, וקבלו הכהן בחמשה סלעים, הרי בנוי פדוי; והוא שישוה חמשה סלעים לשום אדם.

בית יוסף יורה דעה סימן שה

וכתב הר"ן (ד. ד"ה גרסינן) על הא דאמר רב אשי לא אמרן אלא כגון רב כהנא וכו' ונראה דהוא הדין למי שדרכו להתייקר באיזה דבר שנותן בו לפעמים דמים הללו דמהני דאי לא תימא הכי עגל זה בה' סלעים במה בנו פדוי ומיהו בעינן שיהא דרכו להתייקר בכיוצא בזה עד כדי דמים הללו הא לאו הכי לא מצי אמר לדידי שוי לי אלא שיש לתמוה על הרמב"ם שכתב בפי"א מהלכות בכורים (ה"ז) נתן לו כלי שאינו שוה בשוק ה' סלעים וקיבלו הכהן בה' סלעים הרי בנו פדוי ולא חילק אם דרכו להתייקר בו אם לאו עכ"ל: ולי נראה דסבר הרמב"ם דכל שהוא שוה ה' סלעים לשום אדם אף על פי שלכהן הזה אינו שוה ה' סלעים יכול לקבלו בה' סלעים והא דאמר רב אשי לא אמרן אלא כגון רב כהנא וכו' היינו לומר דאי לשום אדם אינו שוה ה' סלעים לא מהני מאי דאמר רב כהנא לדידי שוי לי ה' סלעים והכי פירושו לא אמרן אלא כגון סודרא דלרב כהנא ודכוותיה שוי לפעמים חמש סלעים אף על פי שלכל אדם אינו שוה כל כך יכיל רב כהנא למימר לדידי שוה ה' סלעים אבל כ"ע כלומר מילתא דלכ"ע לא שוה ה' סלעים כיון דלשום אדם בעולם לא שוה חמש סלעים לאו כל כמיניה וזה שכתב כלי שאינו שוה בשוק ה'

סלעים כלומר בשוק אינו שוה כל כך אבל לקצת בני אדם שוה ה' סלעים וקיבלו הכהן בה' סלעים בנו פדוי:

חידושי הרשב"א מסכת קידושין דף ח עמוד א

אמר רב אשי לא אמרן אלא רב כהנא דגברא רבה הוא ומיבעי ליה סודרא אבל כ"ע לא, משמע מהכא דכ"ע ואפילו צורבא מרבנן דוקא בה' סלעים או בשווייהן ממש, אבל רב כהנא דגברא רבה הוא ודומה לו הוא דיכולין לומר לדידי שוה לי לפי שדרכן של גדולים להתיקר במה שהן צריכין לו, וכדקאמר כי הא דמר בר רב אשי זבין סודרא מאמיה דרבא מקובי שוה עשרה בתליסר לומר שאין כאן הערמה דשוה הוא לו ממש, אבל הרמב"ם ז"ל כתב דכל כהן יכול לומר לדידי שוה לי, ואפשר לומר דהא דאמר רב אשי לא אמרן אלא רב כהנא בטלית דוקא קאמר שאין דרכן של בני אדם להתיקר בו אלא ת"ח שאין הולכין בגלוי הראש כלל אלא בטלית נאה כטליתן של ת"ח אבל בשאר דברים כל האדם שוה והכל אומרים לדידי שוה לי דאפשר דהכין הוא ואין כאן הערמה של כלום, וצ"ע.

חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף ח עמוד א

לעולם דלא שוי וכגון דקבליה עליה כהן כי הא דרב כהנא וכו' אמר רב אשי לא אמרן אלא רב כהנא דגברא רבה הוא ומבעי ליה סודרא. פי' וקים לן ודאי דשוה חמש לדידיה אבל כולי עלמא דלא שוי ליה לא ואף על גב דקבליה עליה לאו כל כמיניה, ושמעינן מהכא שהמוכר חפץ לחבירו בשית ובשוק לא שוו אלא חמשה, אי להאי לוקח שוי שיתא אין בו אונאה דבתר דידיה אזלינן כי היכי דחשבינן ליה הכא דשוי חמש סלעים,

מיהו [דוקא] בדשוי לזבונא שיתא כי אורחיה, אבל אי לדידיה לא שוי אלא מפני שהוא דחוק בדבר הא ודאי קציצה מתוך הדחק לא שמה קציצה ואפילו נתן לו הדמים חוזר וגובה אותם ממנו, והכי מוכח ביבמות (ק"ו א') דאמרינן בת חמוה דרב פפא נפלה לפני יבם שאינו הגון לה אתא לקמיה דאביי ואמר ליה חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז לבתר דחלץ לה אמר לה אביי זיל הב ליה, פירוש דאע"ג דבכל תנאין דעלמא בנותן גט או מוכר דבר על תנאי אין כופין אותו לקיים תנאו אלא אם קיים תנאו הוי גט והוי מכר ואם לאו אינו גט ואינו מכר, כגון האומר הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז, הכא שאני דכיון דאין תנאי בחליצה לא חשיב הא כתנאי אלא כשכירות ששוכרת אותו שיחלוץ לה בשכר מאתים זוז ומשום הכי אמר לה אביי זיל הב ליה שכירותו, ואמר ליה רב פפא ולימא ליה משטה אני בך מי לא תניא הרי שהיה בורח מבית האסורין והיתה מעבורת לפניו ואמר לו טול דינר זה והעבירני אין לו אלא שכרו אלמא אמר לו משטה אני בך הכא נמי אמרה ליה משטה אני בך, כלומר דכי היכי דמעבורת הוא שכירות מרובה שקצץ מפני דחקו ואינו חייב בה, הכא נמי שכירות מרובה היא שהרי יבם זה אינו הגון לה והתורה השיאתו עצה לחלוץ כדכתיב ודברו אליו, מה שקצצה עמו לתת לו בשכר החליצה מאתים זוז הויא קציצה מתוך הדחק ואינה חייבת בו.

ושמעינן מינה שכל המתנה בשכירות יותר מכדי דמים מפני האונס ודוחק השעה שלו יכול לומר משטה אני בך, ומכאן ללוקח סמנין בדמים יקרים הרבה מפני חולי הדוחק דלא מחייב אלא בדמיהן וכן כל כיוצא בזה, מיהו אם התנה בשכר הרופא הרבה חייב ליתן שחכמתו מכר לו ואין לה דמים, וכן כתב אדונינו הרמב"ן ז"ל, וכן שמעתי מפי מורי נר"ו.

משנה מסכת בבא מציעא פרק ד

משנה ב כיצד משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות יכול לחזור בו אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדבורו רבי שמעון אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה:

משנה ג האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שתות למקח עד מתי מותר להחזיר עד כדי שיראה לתגר או לקרובו הורה רבי טרפון בלוד האונאה שמנה כסף לסלע שליש למקח ושמחו תגרי לוד אמר להם כל היום מותר להחזיר אמרו לו יניח לנו ר' טרפון במקומנו וחזרו לדברי חכמים:

משנה ד אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר רבי יהודה אומר אין אונאה לתגר מי שהוטל עליו ידו על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי מה שאוניתני:

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת בבא מציעא פרק ד משנה ב

וכל זמן שלא נמשכו הפירות יש לכל אחד מהם לחזור על חברו, או שיחזיר המוכר את הדמים ויקבל על עצמו מי שפרע, או שידרוש הקונה את מעותיו ויקבלם אחר שיקבל על עצמו מי שפרע, ... ואמרו מי שפרע היא קללה על אותו האיש שחזר בדבריו והוא זכות מזכיות אותו שבטלו לו את הדבר. ויש לו לומר קללה זו בפני צבור בני אדם או שיתן לאחר לומר במקומו אותה הקללה, ובפני אותו האיש אשר הקללה כלפיו, ובאיזה מקום שירצה, ונוסח אותה הקללה מי שפרע מאנשי דור המבול

ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצריים שטבעו בים הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדבורו. ...הדין שתות קנה ומחזיר אונאה, יתר על שתות בטל מקח, ולאותו שנתאנה מהם לבטל את המקח ולא חברו.

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף קו עמוד א
בת חמוה דרב פפא נפלה לפני יבם שאין הגון לה, אתא לקמיה דאביי, אמר ליה: חלוץ לה, ובכך אתה כונסה. אמר ליה רב פפא: לא סבר לה מר להא דאמר רבי יוחנן? ואלא היכי אימא ליה? אמר ליה: חלוץ לה ע"מ שתתן לך מאתים זוז. לבתר דחלץ לה, אמר לה: זיל הב ליה, אמר ליה: משטה אני בך עבדה ליה, מי לא תניא: הרי שהיה בורח מבית האסורין והיתה מעברא לפניו, ואמר ליה טול דינר והעבירני, אין לו אלא שכרו; אלמא אמר ליה משטה אני בך, הכא נמי משטה אני בך.
שולחן ערוך חושן משפט הלכות אבידה ומציאה סימן רסד סעיף ז
וכן מי שברח מבית האסורים והיתה מעבורת לפניו, וא"ל: העבירני ואני נותן לך דינר, והעבירו, אין לו אלא שכרו הראוי לו. ואם היה צייד, ואמר ליה: בטל מצודתך והעבירני, נותן לו כל מה שהתנה עמו, וכן כל כיוצא בזה. הגה: י"א הא דאין לו אלא שכרו היינו בדבר שאין רגילות ליתן עליו הרבה, אבל בדבר שדרך ליתן הרבה, כגון יב השבעת שדים או רפואה, חייב ליתן לו כל מה שהתנה עמו (תוספות והרא"ש פרק מצות חליצה). ובשדכנות אין לו יד אלא שכרו, אף על פי שהתנה עמו לתת לו יח'} הרבה.
ח: במה דברים אמורים, בשלא נתן לו. אבל אם נתן לו בכל אלו הדברים אינו יכול להוציאה מידו.

קצות החושן סימן רכז ס"ק א
והנה מה שכתב דהיכא דשוה להאי לוקח שיתא אזלינן בתר דידיה, קשה מהא דקי"ל (בסעיף ט"ו) דאפילו במרגליות ושאר דברים שאדם רוצה לזווגן יש לו אונאה, ומשמע דאפילו הלוקח גופיה צריך לו. וכן מה שכתב בקציצה מתוך הדחק דאפילו נתן לו דמים כו', לפי מה דקי"ל בטול דינר והעבירני דאם כבר נתן אין מוציאין מידו והוא בשו"ע סימן רס"ד (סעיף ח'), א"כ מכל שכן הכא, וכ"כ הרמ"א באה"ע סימן קס"ט (סעיף נ') גבי חליצה ע"ש. ואפילו היכא דלא נתן מעות נראה דלא דמי מקח לשכירות, ומשום דשכירות אינו אלא בדיבור ויכול לומר משטה אני בך, אבל אם היה קנין גם בטול דינר מחייב, ועיין ש"ך ריש סימן פ"א (סק"ו) [ו]מקח הו"ל כקנין וצ"ע:

בית הבחירה (מאירי) מסכת קידושין דף ח עמוד א
הפודה את בנו ואמר לכהן הי לך טלית זה או עגל זה לפדיון בני ולא פירש לו בכמה ואף הכהן לא פירש לו שיקבלנו בחמש סלעים שהם ראויים לו אם שוים חמש סלעים בנו פדוי וכמו שביארנו בענין שיראי לא צריכים שומא אבל אם אינם שוים כך אינו פדוי עד שישלים שלא לקחם אלא שהוא סבור שישלים אמר לו עגל זה או טלית זה בחמש סלעים ואינו שוה כך אלא שהכהן מקבלו בכך הרי זה פדוי ואין בזה חלוק בין כהן גדול נכבד להדיוט ופחות שעגל וטלית הכל צריכין להם וכל כהן יכול לומר בהן לדידי שוה לי אבל בסודר ושאר דברים שאינן ראויים אלא לנכבד אי אפשר לומר כן אלא לנכבד שדרכו בכך ר"ל ליקח כיוצא בדברים אלו ביתר מכדי דמיהן אבל כהן אחר לא אין זה אלא הערמה כדי לזכות בפדיון מתוך כך ואף בטלית ועגל לכל אדם יש אומרים דוקא שוה ארבעה בחמשה שכך דרך ליקח בשעת הצורך ואיני רואה צורך בכך וגדולי הרבנים כתבו שלא נאמרו דברים אלו אלא כשזה אומר סודר זה בחמש סלעים והלה מקבלו בסתם אבל אם אמר הלה הריני מקבל דבר זה בחמש סלעים אפילו פחות שבפחותים ואפילו אינו שוה אלא פרוטה קנה ואין הדברים נראין שהרי רב כהנא אמר לדידי שוה לי ואעפ"כ אמרו דוקא רב כהנא דגברא רבא הוא:

מקבילות בתחומים אחרים

1. שיעור אכילה

תלמוד בבלי מסכת מכות דף יג עמוד א
משנה: כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב? רבי שמעון אומר: כל שהוא, וחכמים אומרים: כזית. **ובסוגיה (מכות יז א)** כמה יאכל מן הטבל וכו'. אמר רב ביבי אמר רבי שמעון בן לקיש: מחלוקת - בחטה, אבל בקמח - דברי הכל כזית; ורבי ירמיה אמר רבי שמעון בן לקיש: כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו. תניא כותיה דרבי ירמיה, רבי שמעון אומר: כל שהוא למכות, לא אמרו כזית אלא לענין קרבן.
ריטב"א שם יז א

רבי שמעון אומר כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לענין קרבן, פירשו בה דגמרא גמיר ליה, ורבינו מאיר ז"ל נתן טעם **דלמלקות כיון דאכל במזיד אחשבה לחומר איסור להתחייב בכל שהו** אבל קרבן שהוא על אכילת שוגג בעי כזית לחשיבות.

2. האוכל פת לחם שנשרפה ונפסלה לאכילת אדם בפסח

רא"ש פסחים פרק ב סימן א

ומותר בהנאתו פשיטא לא צריכא שחרכו קודם זמנו וכדרבא דאמר רבא חרכו קודם זמנו מותר בהנאתו אף לאחר זמנו. וכגון שנפסל מלאכול לכלב דומיא דפת שעיפשה. יש שרוצים לומר לאו דוקא הנאה דהוא הדין נמי אכילה דעפרא בעלמא הוא. ולא מסתבר דאע"פ דבטלה דעת האוכל אצל כל אדם מ"מ כיון דאיהו קאכיל ליה אסור.

ר"ן (על הרי"ף) פסחים ה ב

חרכו קודם זמנו מותר בהנאתו אחר זמנו. פי' כגון שחרכו עד שאין הכלב יכול לאוכלו דאי לאו הכי אמרי' בפרק אלו עוברין (דף מה ב) הפת שעפשה ונפסלה מלאכול לאדם כיון שראויה לאכול לכלב צריכה ביעור **ודאמרי' מותר בהנאתו בדין הוא דאפילו באכילה נמי שרי כיון שיצא מתורת פת קודם שיחול בו איסור חמץ** אלא לפי שאין דרך אכילה בלחם חרוך נקט לישנא דמותר בהנאתו דאפי' אכיל ליה לאו אכילה היא אלא דמיתהני מיניה

שו"ע או"ח תמב ט

חמץ שנתעפש קודם זמן איסורו ונפסל מאכילת הכלב, או ששרפו באש קודם זמנו (ר"ן) ונחרך עד שאינו ראוי לכלב, או שייחדו לישיבה וטח אותו בטיט, מותר לקיימו בפסח.

ט"ז שם ס"ק ח: מותר לקיימו. אבל באכילה אסור אף על גב דאינו ראוי לאכיל' מ"מ איהו אחשביה ליה לאכיל' כ"כ הרא"ש.

פרי חדש אורח חיים תמב ט

ומה שכתב מותר לקיימו בפסח. משמע דבאכילה אסור, וזהו סברת הרא"ש [שם פ"ב סימן א] שכתב שאעפ"י שבטלה דעת האוכל אצל כל אדם, מכל מקום כיון דאיהו קאכיל ליה אסור. **אבל הר"ן [שם ה, ב ד"ה גמ'] והמאור [שם] כתבו שמותר אפילו באכילה כיון שיצא מתורת פת קודם שיחול בו איסור חמץ, וכן נראה עיקר דהא עפרא בעלמא היא,** וכדאמרינן בפרק בתרא דעכו"ם דנבילה מוסרחת שאינה ראויה לגר שריא משום דעפרא בעלמא הוא, ולא אמרינן כיון דחשיב ואכיל ליה אסור....

3. שיעור הנחה למלאכת הוצאה בשבת

שבת ה א

אלא אמר רבא: ידו של אדם חשובה לו כארבעה על ארבעה. וכן, כי אתא רבין אמר רבי יוחנן: ידו של אדם חשובה לו כארבעה על ארבעה. אמר רבי אבין אמר רבי אילעאי אמר רבי יוחנן: **זרק חפץ ונח בתוך ידו של חבירו - חייב**. מאי קמשמע לן - ידו של אדם חשובה לו כארבעה על ארבעה. והא אמרה רבי יוחנן חדא זימנא! - מהו דתימא: הני מילי - היכא דאחשבה הוא לידיה, אבל היכא דלא אחשבה הוא לידיה - אימא לא, קא משמע לן. (שבת ה א)

רש"י ה א היכא דאחשבה - זה העושה מלאכה נתכוון לתתה ליד חבירו כי מתניתין. אבל היכא דלא אחשבה - שהלכה ונחה מעצמה ביד חבירו, דהאי דזריק לא אחשבה ליד חבירו לאנוחה בגווה, דלא נתכוון לכך.

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף צט עמוד א

לא יעמוד אדם ברשות היחיד וכו'. אמר רב יוסף: השתין ורק - חייב חטאת. והא בעינן עקירה והנחה מעל גבי מקום ארבעה, וליכא! - מחשבתו משויא ליה מקום, דאי לא תימא הכי, הא דאמר רבא: זרק ונח בפי הכלב או בפי הכבשן - חייב חטאת. והא בעינן הנחה על גבי מקום ארבעה - וליכא! אלא: מחשבתו משויא ליה מקום, הכי נמי מחשבה משויא לה מקום.

חדושי הריטב"א עירובין צט א

מחשבתו משויא ליה מקום. פירש ר"י ז"ל מחשבתו שחשב לנקות גופו ממנו ואהניא ליה מחשבתו להא, משויא ליה מקום למיהוי עקירה חשובה לענין שבת, ודכוותה הא דאמרינן בהזורק לפי הכלב או לפי הכבשן דמחשבתו שחשב לשרפה בכבשן או להאכילה לכלב אהניא דמשוי ליה מקום, וה"ג זרק לפי הכלב כלומר שנתכוון לכך [ולא גרסינן זרק ונח בפי הכלב דמשמע שנח] בלא כוונה וכבר פירשתיה במסכת שבת בפרק הזורק (ק"ב א') ובפרק קמא בס"ד.

תוספות שבת ד ב

ותי' ר"ת דהא דאמר מחשבתו משויא ליה מקום היינו היכא דלא ניחא לי' בענין אחר אלא בענין זה כמו משתין ורק שאינו יכול להשתין או

לרוק בענין אחר וכן זרק בפי כלב שרצונו שיאכלנו הכלב או שישרוף העץ בכבשן ול"ג התם ונח בפי כלב דנח משמע דאין כוונתו לכך אבל הכא אינו חושש אם מקבל בידו או בכלי אחר והא דאמר לקמן (ד' ה.) ה"א ה"מ היכא דאחשבה לידו אף על גב דניחא ליה שיקבלנו בע"א כמו בידו היינו משום דקאמר דידו של אדם חשובה לו כד' על ד' אבל בשאר דברים לא משוי ליה מחשבתו אלא היכא דלא ניחא ליה בע"א. (הניסוח בתוס' בערובין ד"ה "מחשבתו" רך יותר: "דנהנה במקום זה טפי ממקום אחר"). (תוספות שם)

חדושי הרמב"ן מסכת שבת דף ה עמוד א

ידו של אדם חשובה לו כד' על ד'. איכא דקשיא ליה בלא"ה נמי לחייב דמחשבתו משויא ליה מקום כדאמרינן בשלהי פרק הזורק (ק"ב א') גבי זרק בפי כלב ובפי הכבשן חייב ובמס' עירובין פרק המוצא תפלין (צ"ט א') השתין ורק חייב חטאת ומפרש לה טעמא דמחשבתו משויא ליה מקום, ואיכא דמפרקי שאני התם דנעשית מחשבתו לגמרי אבל הכא לא נעשית לגמרי שאין עיקר מחשבת נתינת אוכלין אלא משום אכילתן או תשמישן וכן נטילתן, כך מפורש בתוס', ...

ואני אומר שאין עיקר קושייתם קושיא כלל שאין אומרים במחשבת המלאכה עצמה שתהא עושה אותה מלאכה שהרי הוא מחשב להניח ואינו מניח, אבל עיקר הדבר כך הוא כשאדם מחשב למלאכה ועושה אותה כגון זרק בפי הכלב שהוא מתכוין להאכילו והוא מאכילו אותה האכילה משויא פיו של כלב מקום, וכן שריפת פי הכבשן לפי שהנחה זו חשובה לו לפי כונתו יותר ממקום אחר ודרך הנחה זו בכך, וכן השתנת השתן ויריקת הרוק שהוא מכוין לנקות עצמו מהן ועושה כך, ומגו דהויא מלאכה לכך הויא מלאכה לענין שבת שזו מלאכת מחשבת, אבל אם דעתו להניח על מקום שאין בו ד' במה יעשה אותה מלאכה מלאכה גמורה הרי אינו מתכוין אלא להניח שם ואין אותה ההנחה כלום נמצא שלא נתכוין להנחה כשם שאין הנחתו מלאכה כך מחשבתו אינו למלאכה, תדע דהא אמרינן התם בשלהי הזורק גבי הא דתנן בכריתות אם היתה שבת והוציאו חייב ואמאי הא אין דרך הוצאה בכך, כלומר בפיו, אלא מחשבתו משויא ליה מקום, ואי ס"ד כל מילי דחשיב עליה מיקרי מחשבה ומשויא ליה מקום היכי תנן (צ"ב א') בפיו ובמרפקו פטור הא מכוין להוציא בפיו, וכן נמי נגר היוצא בקיסם שבאזניו ושולחני בדינר שבצוארו (י"א ב') לר"מ אמאי פטור לימא מחשבתו משויא ליה הוצאה אף על פי שאין דרך הוצאה בכך, אלא ש"מ דשאני מתכוין לאכילה ואוכל דמגו דמהני מחשבתו לאכילה מהני נמי לשבת לשוויה מלאכה דדרך מלאכה זו בכך, מה שאין לומר כן במחשב למלאכה עצמה ולא לדבר אחר שאם אינה מלאכה הרי לא חשב לכלום, כנ"ל.